

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#n10>
 2. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи "Культура та інформаційна політика". Київ, 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/culture-and-information-policy.pdf>
 3. Рівненська обласна бібліотека для молоді. URL: <https://ulibrv.com.ua/>
 4. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <http://libr.rv.ua/>
 5. Смагіна А. Побачити виставу на слух: як український проєкт робить театр інклюзивним. URL: <https://rubryka.com/article/audioopys-teatralnyh-vystav/>
 6. Ясеновська М., Зіненко О. Кращі практики інклюзії. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/16600.pdf>
-

УДК 21.161.2 (1-0 /-9)(047)

Сасенко Людмила Іванівна

кандидат історичних наук,

завідувач науково-педагогічної бібліотеки

КЗВО "Одеська академія неперервної освіти

Одеської обласної Ради"

СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА ПІД ЧАС ВІЙНИ – ОПЛОТ СВІТЛА, НАДІЇ, ЗБРОЯ

Десять років в Україні триває війна. Війна, якщо вона далеко, сприймається як щось буденне, несуттєве для тебе, твоєї родини. Однак коли вона приходить у твій дім, ти не можеш повірити, що це відбувається саме з тобою, адже так не може бути. Війна розділила життя кожного українця на до та після.

Зараз ми часто з ніжністю та сумом згадуємо, які ж щасливі ми були тоді, до двадцять четвертого лютого. Повномасштабне вторгнення рашистів 24 лютого 2022 року змінило нашу реальність. І саме ця нова реальність породила нову творчість – творчість, яка стала не лише способом відрефлексувати події, що відбуваються, а й показати світові важливість боротьби українців за свій дім, свою

землю, свою незалежність. Літературний контекст також змінився, відображаючи сучасні реалії. Автори стали більше писати про сьогодення, про війну, Україну, важливість проживання емоцій і вираження почуттів. Тепер все більше українських захисників вкладають свої переживання у щемливі тексти, а письменники рефлексують на суспільні події звичним для себе способом – крізь слова на сторінках нових книг. Війна змінила все – і читацькі звички не виняток. Виявилось, повернутись до читання не так вже і легко, а деякі книжки особливо важко читати у цей час, але книжка може і рятувати нас.

Встановлено, що серед авторів є як професійні письменники, журналісти, волонтери, так і чимало безпосередніх учасників бойових дій, військових, що почали писати під час війни. Практично всі без винятку письменники сьогодні чимось зайняті – воюють, охороняють, борються на інформаційному фронті, розвантажують вантажівки з гуманітарною допомогою, допомагають розселяти біженців, проводять заняття з арт-терапії для дітей, що втекли з бомбардованих міст. А. Чех, Б. Гуменюк, С. Пантюк, Б. Коломійчук, О. Михед, брати Капранови – взяли до рук зброю, щоб давати відсіч загарбнику на фронті в своїх містах. Інші – як С. Жадан, Є. Завалій, А. Любка, К. Калитко – активізували свою волонтерську діяльність, збирають кошти і необхідні речі для війська, координують рух гуманітарних вантажів на схід і південь країни.

Не зважаючи на війну, творчість в Україні активно розвивається. Десятки українських письменників під час війни написали безліч якісних текстів для західних медіа, дали десятки важливих інтерв'ю, переклали сотні актуальних сторінок з української і на українську.

Марія Ганна Скоріна – авторка проекту "Книги про Війну" склала список книг про російсько-українську війну, виданих з 2014 до сьогоднішнього дня. Зараз у списку біля 1300 книжок. За підрахунками Ганни Скоріної лише за 2023 рік було видано близько 200 книг на воєнну тематику абсолютно різного жанри. Книги, які варті того, щоб прочитати їх зараз та перечитати після перемоги.

У книзі **"Війна 2022. Антологія"**, яку впорядкував Володимир Рафеєнко, зібрано фрагменти щоденників, есеї та вірші сучасних українських авторів. З них можна дізнатися про спостереження та емоції 42 авторів, які на власні очі побачили війну. У цій книзі про війну є твори С. Жадана, С. Андрухович, П. Вишебаби, Ю. Андруховича, В. Амеліної, К. Бабкіної, Ю. Винничука, О. Ірванця, Л. Костенко, В. Махна, І. Цілик та ін.

У журналісток Дар'ї Бурої, Євгенії Подобної вийшла книга **"Лютий лютий 2022"** – свідчення про перші дні вторгнення. Свідчення про події перших днів широкомасштабного вторгнення від людей з різних куточків України. До книги увійшли 20 історій від представників майже всіх регіонів країни. Серед героїв як пересічні українці, так і мер одного з міст, рятувальник, бійці тероборони, волонтери та переселенці.

Новий роман Ганни Городецької **"Інклюзія"** розповідає історію київської вечірньої школи, куди потрапляють люди зі складною долею: біженці, сироти, алкозалежні. У кожного з них у минулому – білі плями, у шафах – скелети, а на думці – щасливе життя.

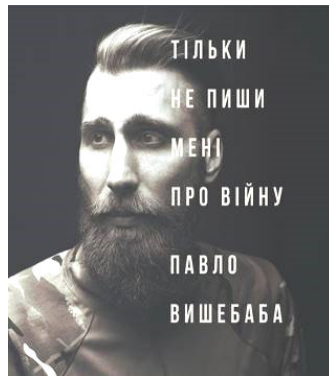

оксана забужко
найдовша подорож

За декілька днів до початку війни поетка, письменниця і водночас головна героїня есея Оксана Забужко опинилася в Польщі, де планувала кілька публічних виступів. Саме там її застаеть початок війни. Саме тоді вона починає писати нову книгу **"Найдовша подорож"**, намагаючись упорядкувати нову реальність, а також пояснити її західним читачам, і українцям, як ця війна стала можливою. І чому історія, яка начебто не могла повторитися чи взагалі не могла відбутися у XXI сторіччі, насправді є кривавим фіналом довготривалої передісторії.

Книга Вікторії Покатіс **"Незламні"** знайомить з історіями українських жінок, які наближають щодня перемогу, рятуючи дітей, людей похилого віку та тварин. Серед них військові, волонтерки, правозахисниці, засновниці притулків, які ведуть свою боротьбу за спільну перемогу як в Україні, так і за її межами, ризикуючи своїм життям. До цієї книги про війну увійшло 30 історій про супротив, силу духу та незламність українок.

Павло Вишебаба – лідер гурту "One Planet Orchestra", активіст і поет. Він родом із Краматорська і зараз воює на Донеччині у складі 68-ї окремої егерської бригади ім. Олекси Довбуша. У березні 2023 року, під час відрядження, розпочався його благодійний тур Україною, мета якого – зібрати кошти для закупівлі артилерійських установок для своєї бригади. **"Тільки не пиши мені про війну"** – збірка його віршів, написаних на фронті, у якій, на думку автора передмови Любка

Дереша, "звучить спільний голос країни – його не можна зімітувати, він лунає у тобі сам", а однойменний вірш – це відповідь на лист доньки, яка чекає на повернення Павла додому. У серпні 2022 року П. Вишебаба разом із побратимами записав зворушливе відео, в якому читають цей вірш і показують фотографії своїх дітей.

Котик, Півник, Шапка з Бородянки на Київщині стали символами незламності у цій війні. Вони вціліли під нещадними ворожими обстрілами й тепер фігурують у казці Олександра Михеда "Котик, Півник, Шапка", присвяченій історії звичайної родини, які потрапили в окупацію на Київщині. Читачі спостерігатимуть, які бабуся та онука долатимуть втрати та випробування і за їхньою внутрішньою трансформацією.

Книжка Катерини Єгорушкіної **"Мої вимушені канікули"** про те, що відбувалося в Україні в перші 2 тижні війни на прикладі однієї сім'ї. Цього разу канікули у героїні – Віри не звичайні, а вимушені. Разом із сім'єю дівчинка переїжджає у підвал своєї багатоповерхівки, ховаючись від обстрілів. Там вони намагаються пристосуватися до нової реальності. У книзі ви знайдете не тільки щемливу історію дівчинки Віри, а й поради й заспокійливі практики від психологині Світлани Ройз.

Книга Анни Грувер **"Її порожні місця"** про двох дівчат Анну і Сару з різних часів. Перша – наша сучасниця, переселенка з Донецька. Друга – єврейська дівчинка, яка нічого не чує через ваду слуху, робить дивовижні колажі, веде щоденник, і згодом цей щоденник вийде у світ окремою книжкою. Що ж поєднує двох дівчат із такими різними долями? Ця книжка – про важливість помічати тих, хто поруч, про дорослішання, про складання із розрізнених фрагментів себе і свого цілісного світу, в якому немає порожніх місць. Врешті – про правду, стійкість, про дім, який завжди з нами, хай би де ми були.

Книга Мар'яни Савки "Залізницею додому" містить історії про дітей та для дітей, які пережили евакуацію, а також розкриває тему того, яку суттєву роль у порятунку цивільних відіграли українські залізничники.

Авторка Наталія Сухорукова – мариупольська журналістка, яка вела щоденник у соцмережах і записувала події від самого початку окупації Маріуполя. Ця книжка "Маріуполь. Надія" – детальний опис знищення "щасливого міста", як вона сама його називає. День за днем, тиждень за тижнем вона фіксувала, як людей стає все менше. Менше тепла. Менше незруйнованих будинків. Більше загиблих. Більше страху. Більше відчаю. Але все одно залишається надія – що колись Маріуполь звільнять. Фрагменти цього щоденника друкували міжнародні видання, його читали в Європарламенті, за мотивами щоденника литовський режисер А. Саулос поставив виставу, а Об'єднання українських продюсерів (ОУП) зняло документальний фільм "Маріуполь. Невтрачена надія".

Про війну пишуть і сучасні письменники за кордоном. Ірина Шувалова, поетка, перекладачка та дослідниця, лауреатка премії "Смолоскип" та інших відзнак, яка зараз мешкає в Нанкіні, створила цикли "Київ – Нанкін" та "Писати про війну", у яких запитує себе про роль поетки в ландшафті катастрофи. Оксана Куценко, поетка, перекладачка, авторка дитячих книжок, українська дипломатка у складі Посольства України в Південно-Африканській Республіці, у "Першому вірші про війну" наголошує, що "ми змушені відкладати на потім важливу частину свого життя, поки всередині нас лунає наш крик про біль, але цей крик відкладати навряд вийшло би".

Таким чином, література про війну – це ж не лише художній твір, це важливий документ чи історичне писання. Ті книги, що пишуться зараз – це фіксація реальності, це сильні емоції й переживання, які навряд може вдасться описати чи вписати в текст через 5-10 років. Це цінні моменти. Пізніше дещо може забутись або здаватись неважливим. Особливістю цих творів є неупереджене ставлення до описуваних подій: усе те, що відбувається із солдатами, відтворюється на рівні констатації фактів, свідками яких вони стали. Таке відтворення властиве творам, що належать до категорії нон-фікшн (твори, що ґрунтуються не на вигадці, а на конкретних фактах). Тема війни в Україні вже знайшла відображення у творчості багатьох сучасних письменників. Її масштабне осмислення ще попереду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антологія. Війна 2022. Щоденники, есеї, поезія. Львів, 2022. 440 с.
2. Важливі книги Старого Лева за рік війни. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/vazlyvi-knygy-starogo-leva-za-rik-viyny> (дата звернення: 10.04.2024).
3. Вишебаба П. Тільки не пиши мені про війну. Київ: Видавництво Однієї Книги, 2023. 120 с.
4. Бура Д., Подобна Є. Лютий лютий 2022. Свідчення про перші дні вторгнення. Харків, 2022. 192 с.
5. Городецька Г. Інклюзія. Київ, 2022. 144 с.
6. Грувер А. Її порожні місця. Львів, 2022. 581 с.
7. Єгорушкіна К. Мої вимушені канікули. Київ, 2022. 48 с.
8. Забужко О. Найдовша подорож. Вид. дім " Комора", 2022. 168 с.
9. Курінна І. Книги про війну в Україні. 10 видань, які побачили світ у 2022 році. URL: <https://svoi.city/articles/263038/knigi-pro-vijnu> (дата звернення: 10.04.2024).
10. Михед О. Котик, Півник, Шафка. Львів, 2022. 72 с.
11. Покатіс В. Незламні. Київ, 2023. 256 с.
12. Савка М. Залізницею додому. Львів, 2022. 32 с.
13. Сухорукова Н. Маріуполь. Надія. Київ, 2022. 224.
14. Толокільнікова Т., Блїндюк М. Культурний фронт. Війна очима наших письменників за кордоном. URL: <https://suspilne.media/247485-kulturnij-front-vijnaocima-nasih-pismennikiv-za-kordonom/> (дата звернення: 10.04.2024).
15. Хоменко М. Війна в книжках: 7 книг, які варто прочитати. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/viyna-v-knyzkax-7-knyg-yaki-varto-procytaty> (дата звернення: 10.04.2024).